

Bydgoszcz, 31 października 2019 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.28.2019. AJe/MS

**Pani
Izabela Froelke
Kierownik
Ośrodka Pomocy Społecznej
ul. Szkolna 8
89-400 Sępólno Krajeńskie**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1111 z późn. zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. poz.1477) w Ośrodku Pomocy Społecznej, ul. Szkolna 8, 89-400 Sępólno Krajeńskie (zwanym dalej OPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 14, 16 października 2019 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- A. J.– inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
- M. S. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,

na podstawie Upoważnienia Nr 588/2019 z dnia 4 października 2019 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2017 r. do 27 października 2019 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. Izabeli Froelke – Dyrektora OPS, p. XX – kierownika Sekcji Wspierania Rodziny, p. XX, p. XX, p. XX – asystentów rodziny oraz analizę dokumentacji.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (zwanej dalej ustawą).

OPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 28 września 2016 r. przyjętego Uchwałą Nr XXIV/177/2016 Rady Miejskiej w Sępólnie Krajeńskim. W dokumencie zawarto informację o zapewnieniu przez Ośrodek *wsparcia rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych* poprzez:

- a) *interwencję kryzysową oraz poradnictwo psychologiczne, prawne, rodzinne,*
- b) *pomoc asystenta rodziny poprzez organizowanie pracy z rodziną.*

Zadania Ośrodka ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, z dnia 25 maja 2018 r., wprowadzonym Zarządzeniem Dyrektora znak OPS.021.6.2018. Z informacji uzyskanych od Dyrektora OPS, wynika iż asystenci rodziny wchodzi w strukturę Sekcji Wspierania Rodziny, w której zadania wpisują się zadania asystenta rodziny, określone w ustawie o wspieraniu.

Zarządzeniem Dyrektora OPS nr OPS.021.12.2016 z dnia 12 grudnia 2016 r. wprowadzono procedurę objęcia rodzin wsparciem asystenta rodziny oraz sposób dokumentowania pracy z rodziną.

Burmistrz Sępólna Krajeńskiego Upoważnieniem Nr Or.0052.2.2012, z dnia 5 stycznia 2012 r., upoważnił Dyrektora OPS do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji.

W wyniku czynności kontrolnych stwierdzono również, że w strukturze jednostki kontrolowanej nie wyodrębniono zespołu do spraw asysty rodzinnej, co nie stanowi naruszenia przepisu art. 10 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3- letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

Gmina Sępólno Krajeńskie opracowała i realizowała 3 – letni Gminny Program wspierania rodziny na lata 2019 – 2021, przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Sępólnie Krajeńskim Nr III/24/2018 z dnia 27 grudnia 2018 r. Celem głównym Programu jest *Stworzenie warunków umożliwiających poprawę sytuacji społecznej rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz ich wspieranie w prawidłowym funkcjonowaniu .*

W dokumencie zawarto diagnozę sytuacji demograficznej i społecznej wraz z danymi statystycznymi, celami szczegółowymi, harmonogram realizacji działań wraz ze wskaźnikami i podmiotami odpowiedzialnymi za realizację poszczególnych zadań. Dokument zawiera także informacje dotyczące źródeł finansowania i monitorowania realizacji programu.

Poprzedni Program był realizowany w latach 2016-2018.

Sprawozdania z zakresu wspierania rodziny wraz z potrzebami, za lata 2017 i 2018, zostały zawarte w ogólnych sprawozdaniach z działalności Ośrodka. W obu przypadkach dokumenty zostały złożone po terminie określonym w ustawie, co stanowi naruszenie obowiązku wynikającego z art.179 ust.1 ustawy.

W okresie objętym kontrolą GOPS zatrudniał następujących asystentów rodziny:

- p. XX – w ramach umowy o pracę, w okresie od 1 stycznia 2012 r. do chwili obecnej,
- p. XX – w ramach umowy o pracę, w okresie od 1 stycznia 2012 r. do chwili obecnej,
- p. XX – w ramach umowy o pracę, w okresie od 1 kwietnia 2012 r. do chwili obecnej.

Asystenci obejmowali pomocą:

- w 2017 r. 40 rodzin, w tym 16 rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
- w 2018 r. 35 rodzin, w tym 16 rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
- w 2019 r. (do dnia kontroli) 26 rodzin, w tym 14 rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,

przy zachowaniu zasady, iż żaden z asystentów równocześnie nie pracował z więcej niż 15 rodzinami.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą zatrudnieni asystenci rodziny posiadali wymagane kwalifikacje, zgodne z art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W aktach osobowych zatrudnionych asystentów znajdowały się wszystkie oświadczenia dot. art.12 ust.1 pkt 2, 3 i 4.

Zakresy czynności zawierały wszystkie zadania, o których mowa w art. 15 ust. 1 ustawy.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4 lit. b:

- *tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,*
- *finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.*

Gmina Sępólno Krajeńskie tworzy możliwość podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. W okresie objętym kontrolą, asystenci rodziny regularnie podnosili swoje kwalifikacje poprzez uczestnictwo w szkoleniach tematycznych. W budżecie Ośrodka zostały zaplanowane środki finansowe na szkolenia.

Praca asystentów nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 cyt. wyżej ustawy. Ponadto, stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy, asystenci rodziny nie prowadzili postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystentów rodziny i pracowników socjalnych. Jeżeli w rodzinie występowały trudności opiekuńczo – wychowawcze, pracownik socjalny, zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej, przedstawiał rodzinie rolę i zadania asystenta rodziny i występował do Dyrektora Ośrodka z wnioskiem o przydzielenie asystenta rodziny. Asystent rodziny jest wprowadzany w środowisko przez pracownika socjalnego.

Z rodziną podpisywano zgodę na współpracę z asystentem w oparciu o art. 8 ust. 3 ustawy na pierwszym spotkaniu z rodziną. Dokument jest corocznie ponownie podpisywany. Dotychczas był jeden przypadek odmowy przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, z uwagi na brak wcześniejszej współpracy, brak rokowań i wrogie nastawienie wobec asystenta rodziny.

W zakresie realizacji zapisu art.15 ust. 1 pkt 1, pkt 14 i pkt 15 i ust.3

- *opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym,*
- *prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną,*

Dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ustawy.

Zbadano dokumentację wybranych rodzin (X.X, X i X.X, X.X, X.X, X.X, X i X.X, X.X, X.X, X i X.X, X i X.X) prowadzoną w okresie objętym kontrolą.

Asystenci dokumentowali swoją pracę poprzez: dziennik pracy, miesięczną kartę usług, diagnozę rodziny, plan pracy, działania krótkoterminowe, okresowe oceny sytuacji rodziny.

Plany pracy są sporządzane wspólnie z członkami rodziny w terminie 1 miesiąca od czasu objęcia wsparciem rodziny. Dokument jest sporządzany na okres 6 miesięcy, w razie potrzeby aktualizowany. Plan pracy zawiera okres realizacji, cel główny i cele szczegółowe oraz zakładane efekty i terminy realizacji działań. Plany pracy zawierają cel główny, cele szczegółowe i zamierzone efekty i terminy ich wykonania.

Okresowe oceny sytuacji rodziny sporządzane były nie rzadziej niż co pół roku, co stanowi dopełnienie art. 15 ust. 1 pkt 15.

W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem.*

W okresie objętym kontrolą asystenci rodziny prowadzili monitoring po zakończeniu pracy z rodziną, w wyniku zrealizowania planu pracy. Spotkania odbywały się nie rzadziej niż 1 raz w miesiącu, w okresie nie krótszym niż 3 miesiące. Z wizyty była sporządzana notatka służbowa.

Decyzja o kontynuowaniu współpracy z rodziną podejmowana jest w konsultacji z pracownikiem socjalnym. Praca jest kontynuowana, gdy rodzina wymaga dalszego wsparcia lub wzmocnienia osiągniętych efektów. Informacja o kontynuowaniu współpracy jest zawarta we wnioskach, w okresowej ocenie sytuacji rodziny.

Zakończenie współpracy z asystentem rodziny następuje w przypadku osiągnięcia celów założonych w planie pracy, zmianę miejsca zamieszkania przez rodzinę, zaprzestania współpracy przez rodzinę, osiągnięcie pełnoletności przez dziecko.

W zakresie koordynacji poradnictwa opisanego w art. 8 ustawy *o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”*.

W okresie objętym kontrolą do Ośrodka wpłynął jeden wniosek o koordynację poradnictwa. Asystentura w rodzinie trwa od 7 sierpnia do chwili obecnej. Szczegółowych informacji w tym zakresie udzieliła Dyrektor OPS.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.*

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony jest przez pracowników OPS we współpracy z innymi służbami tj. pracownicy oświaty, policji, służby zdrowia, a także mieszkańcami gminy. W przypadku potwierdzenia się niepokojących informacji, pracownik socjalny prowadzi szeroką pracę socjalną, oferuje wsparcie specjalistów i asystenta rodziny lub występuje do Sądu Rejonowego z wnioskiem o wgląd w sytuację rodziny.

W zakresie prowadzonego *monitoringu dzieci ze środowisk, w których występuje przemoc oraz jakie służby były zaangażowane w prace na rzecz rodziny.*

Asystent współpracuje z rodzinami, w których występuje przemoc, w rodzinach jest wszczęta procedura „Niebieskiej Karty”. Praca odbywa się na podstawie planu pracy, cele pracy są ustalane na spotkaniu grupy roboczej. W pracy z rodziną asystent współpracuje z pracownikiem socjalnym, dzielnicowym, kuratorem, pedagogiem szkolnym.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3 lit. c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

Na terenie gminy Sępólno Krajeńskie funkcjonuje placówka wsparcia dziennego w oparciu o ustawę. Świetlica jest prowadzona w formie specjalistycznej, prowadzone zajęcia mają charakter opiekuńczy, socjoterapeutyczny i psychoedukacyjny dla dzieci i młodzieży ze szkół podstawowych. Jednorazowo w placówce może przebywać 30 dzieci.

Ponadto na terenie gminy funkcjonują świetlice wiejskie, Centrum Kultury i Sztuki, Centrum Sportu i Rekreacji oraz Biblioteka Publiczna.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3 lit. b i 4 lit. c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W okresie objętym kontrolą, na terenie gminy Sępólno Krajeńskie nie funkcjonowały rodziny wspierające. W związku z tym nie ponoszono kosztów związanych z ich funkcjonowaniem i szkoleniem. Na stronie OPS jest umieszczona informacja o poszukiwaniu kandydatów do pełnienia funkcji rodzin wspierających, jednakże do chwili obecnej nie zgłosił się nikt chętny.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3 lit. a: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- *w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Gmina Sępólno Krajeńskie zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa, przy OPS działa Punkt Interwencji Kryzysowej. Mieszkańcy mogą korzystać z poradnictwa prawnego, psychologicznego, konsultacji z terapeutą uzależnień oraz w zakresie poradnictwa rodzinnego.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Gmina współfinansowała koszty związane z utrzymaniem wychowanków przebywających w pieczy zastępczej:

- w 2017 r. - wydatkowano kwotę: 140 699,90 zł,
- w 2018 r. - wydatkowano kwotę: 231 142,03 zł,
- w 2019 r. (do dnia kontroli) - wydatkowano kwotę: 219 842,18 zł.

W zakresie realizacji zapisu art.15 ust.1 pkt 2: *opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.*

Asystent rodziny współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i wychowawcami placówek opiekuńczo – wychowawczych przy opracowywaniu planu pracy z rodziną. Ponadto biorą udział w Okresowych Ocenach ds. sytuacji dziecka.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art.187 ust.3.*

Gmina sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

- a) za I półrocze 2017 r. w dniu 27 lipca 2017 r.,
- b) za II półrocze 2017 r. w dniu 29 stycznia 2018 r.,
- c) za I półrocze 2018 r. w dniu 30 lipca 2018 r.,
- d) za II półrocze 2018 r. w dniu 29 stycznia 2019 r.,
- e) za I półrocze 2019 r. w dniu 5 lipca 2019 r.

Powyższa analiza wskazuje, iż zachowano ustawowe terminy określone w § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2019 poz.1195).

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z uchybieniami.¹

Stwierdzone uchybienia, odnoszące się do realizacji merytorycznych zadań w obszarze działalności OPS określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wynikają z niedostatecznego stosowania przepisów prawa. Po zrealizowaniu poniżej podanych zaleceń, OPS będzie wykonywać obowiązujące zadania w odpowiednim zakresie. Osobami odpowiedzialnymi za powstałe uchybienia jest Dyrektor OPS - p. Izabela Froelke. Działając w oparciu o art. 197 d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wydano następujące zalecenie pokontrolne:

1. Przestrzegać terminu składania sprawozdania, o których mowa w art. 179 ust.1 ustawy. Termin wykonania zalecenia - na bieżąco.

¹Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 371/2017 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 11.12.2017 r., w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności). Przez uchybienie należy rozumieć odstępstwo od stanu pożądanego o charakterze wyłącznie formalnym, nie powodujące następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonywania zadań.

Kontrolę wpisano do książki kontroli pod nr **21** w dniach 14, 16 października 2019 r.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Na podstawie art. 197d ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz § 14 rozporządzenia w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli, kontrolowana jednostka może, w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, zgłosić do niego zastrzeżenia.

Wojewoda, w terminie 14 dni od dnia otrzymania zastrzeżeń, przedstawia stanowisko w sprawie ich uwzględnienia lub nieuwzględnienia.

(podpis i pieczęć Wojewody)